AVİM Yorum • No: 2015 / 45 • Nisan 2015

HUKUKİ VE TARİHİ BİR TARTIŞMAYA DİNİ KATMAK

Mehmet Oğuzhan TULUN

Analist

Roma Katolik Kilisesinin ruhani lideri Papa Fransuvanın 12 Nisanda yapmış olduğu açıklamalar pek çok açıdan talihsizdir ve bilgi eksiklikleri içermektedir.

Papa Fransuva, 1915 olayları sırasında yaşanan trajediye ve çekilen acıya değinemeye çalışırken sadece Ermenilerin çektiği acılara odaklanmayı, aynı olaylar sırasında daha da çok acı çekmiş Müslümanların tecrübelerini ise görmezden gelmeyi tercih etmiştir. Kendisi böylelikle dengeli davranmak yerine, Hristiyanların çektiği acıyı, Müslümanların çektiği acının önüne koymuştur.

Burada not edilmesi gereken bir husus, Ermenilerin çok büyük bir çoğunluğunun Hristiyanlığın Oryantal Ortodoks mezhebinden olmasıdır. Kendilerinin Roma Katolik Kilisesinin resmi hiyerarşisi ile herhangi bir bağı yoktur. Esas itibariyle Papa Fransuva, bir başka Hristiyan mezhebinin söylemini sırf Hristiyan olduğu için sorgusuz sualsiz benimsemiştir. Bu benimsemenin altında yatan zihniyetin Müslümanlara karşı Hristiyan dayanışması olduğu yorumu getirilebilir.

Bu tutum, kendisinin selefleri tarafından başlatılmış olan ve bizzat kendisi tarafından onaylanmış olması gereken dinler-arası diyaloğa tamamen aykırıdır. 12 Nisanda yapmış olduğu açıklamalar çerçevesinde Papa Fransuva, evrensel sevgi ve anlayış mesajları veren bir ılımlı Katolik ruhani lider olarak davranmakta başarısız olmuştur. Papa Fransuvanın açıklamaları dinler-arası diyalog üzerine inşa etmektense, maalesef Hristiyanlar ve Müslümanlar arasında sürtüşme ve çatışmayı körüklemektedir.

Papa Fransuvanın açıklamaları incelendiğinde, kendisinin diplomatik bir dil kullanmaya çalışmış olduğu anlaşılmaktadır. Kendisi, 1915 olaylarına doğrudan Ermeni soykırımı olarak hitap etmemiştir. Bunun yerine şu cümleyi kullanmıştır: Bu inanç aynı zamanda; genel olarak yirminci yüzyılın ilk soykırımı olduğuna inanılan, yüz sene önceki trajik tecrübeleri sırasında sizin insanlarınıza [Ermenilere] eşlik etmiş ve hayati destek sağlamıştır. Ancak açıklamalarının geneline bakıldığında, Papa Fransuvanın niyetinin 1915 olaylarıyla ilgili Ermeni söylemlerini öne çıkarmak ve onları genel kabul gören gerçekler gibi yansıtmak olduğu anlaşılmaktadır.

Soykırımın katı bir şekilde tanımlanmış hukuki bir terim olduğu unutulmamalıdır. Bir olayın soykırım teşkil edip etmediğine ancak Soykırım Suçunun Önlenmesi ve Cezalandırılması

Sözleşmesinin (1948) yetkilendirmiş olduğu bir mahkeme karar verebilir. Soykırım terimi, ne anlama geldiğini tam olarak bilmeyen insanlar tarafından uygunsuz bir biçimde kullanılması için yürürlüğe sokulmamıştır. Papa Fransuva, yorum yaptığı sırada 1915 olayları ile Nazizm ve Stalinizmi eşdeğer tutmuş (oysa bunlar bambaşka olaylardır) ve Ruanda ve Srebrenitsadaki olaylara sadece toplu kıyım olarak değinmiştir (oysa yetkili mahkemeler bu olayların soykırım teşkil ettiğini karar vermiştir). Papa Fransuva ayrıca Ermenilerin çektiğinin aynısını Süryanilerin ve [Pontus] Rumların da çekmiş olduğunu belirtmiştir (oysa Süryani ve Pontus Rum soykırımları iddiaları, aynı Ermeni soykırımı iddiaları gibi ispatlanmamıştır ve üstelik daha az yaygın olan iddialardır). Bu açıklamalarıyla Papa Fransuva, soykırımın ne ifade ettiğini tam olarak anlamadığını göstermiştir. Bu anlamayış ise kendisinin; adalet ve yasallıkla ilgili olanla, propagandayı karıştırmasına sebep olmuştur. Papa Fransuva, propaganda teşkil eden söylemlerin yanında yer almayı tercih etmiştir.

1915 olayları bağlamında hukuki bakış açısına dayalı incelemeler, bu olayların soykırım niteliği taşıdığını hukuken kabul etmenin mümkün olmadığını göstermektedir. Buna ek olarak, arşiv belgelerine dayalı tarihsel araştırmalar, 1915 olayları sırasında meydana gelenlerin soykırım kelimesinin hukuki tanımıyla uyumlu olmadığına işaret etmektedir. Ermeniler ve destekçileri, ileri sürdükleri söylemlerin hukuki ve tarihi gerçeklerle bağdaşmadığını çok iyi bilmektedir. Bu yüzden de 1915 olayları üzerindeki tartışmaları siyasi arenaya taşımayı sürekli amaç edinmektedirler. Çeşitli ülkelerin parlamentolarında kararların geçmesini güvenceye almak ve kendi anlatılarının önemli uluslararası şahsiyetler tarafından dile getirilmesi için lobicilik faaliyetlerine girişmektedirler. Papa Francis de bu önemli uluslararası şahsiyetlerden biridir ve kendisinin bu tür siyasi oyunlara alet olmasına izin vermiştir. Yaptığı açıklamalarla da işin içine dini de karıştırmıştır. Açıklamaları, dini hassasiyetleri bir propaganda aracı haline getirmiştir. Aslına bakılırsa, propagandalarının tarihsel ve hukuki ayaklarının çöktüğünü göz önünde tutarsak, Ermenilerin yardımına koşacak tek mevcut seçenek dini dayanışmadır.

Burada görülen, Ermeni söyleminin hukuki ve tarihsel zayıflıklarının siyasi lobicilik ve dini propaganda ile dengelenmesi girişimidir. Bu tür girişimler, 1915 olayları ile ilgili tartışmaların içinden çıkılmaz anlaşmazlıklara dönüşmesine hizmet etmektedir. Bu girişimler, tartışmanın içeriğini aydınlatmak yerine, konuyu siyasi bir sorundan dini fanatizme dönüştürerek daha da bulandırmaktadır. Vatikanın da bu tür zararlı girişimlerin bir parçası olduğunu görmek üzücüdür.

Yazar Hakkında :

Mehmet Oğuzhan Tulun AVİM'de Analist olarak görev yapmaktadır. Çalışmaları Doğu Avrupa, Kafkasya, Asya,Türk-Ermeni ve Türkiye-Ermenistan ilişkileri, uluslararası suç ve tarih çalışmalarıyla ve din ile siyaset arasındaki etkileşime odaklanmaktadır.

Atıfta bulunmak için: TULUN, Mehmet Oğuzhan. 2026. "HUKUKİ VE TARİHİ BİR TARTIŞMAYA DİNİ KATMAK." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Yorum No.2015 / 45. Nisan 12. Erişim Kasım 22, 2026. https://www.avim.org.tr/public/index.php/tr/Yorum/HUKUKI-VE-TARIHI-BIR-TARTISMAYA-DINI-

KATMAK

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır